

משנת החן שלמה גליון

מתוך שלל אוצרות תורתו ושיעוריו של מורנו גאון ישראל לשו"ת חתם סופר

רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

פרשת חיי שרה תשפ"ז 253

ניתן להאזין לשיעורים של הגאון הינוקא, וכן עדכונים על הנעשה בבית מדרשו,

ב"קו הינוקא" 03.550.2228

פנינים על הפרשה

ליקוטים על פרשת השבוע משולחן תורתו של רבנו שליט"א

מאה עשרים ושבע מלידתה

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה (כג, א). פירש רש"י (על פי דברי המדרש בבראשית רבה נח, ד) שלכך פרט וכתב הכתוב 'שנה' בכל כלל וכלל, ללמדנו שכאשר היתה שרה בת מאה היתה כבת עשרים בלא חטא (-שבת עשרים אינה בת עונשין), וכאשר היתה בת עשרים היתה כבת שבע ליופי, ושוב חזר וכלל הכתוב השנים כולם 'שני חיי שרה', ללמדנו שכולם שוים היו לטובה. ורמז זאת החיד"א בספרו חומת אנוך (פ' חיי שרה, א) בת'בות הכתוב **'ויהיו חיי שרה'** העולים כמנין **'כולן הם שוין לטובה'** (עם הכולל), ויש לרמוז זאת עוד בתיבות **'חיי שרה'** העולים כמנין **'כולן שוין לטובה'** (עם ג' התיבות).

וכתב רבי שלמה מפניטשוב בספר יריעות שלמה (ערך אברהם, דף ה ע"ב) שגורמז בזה מעלת שרה שהכירה את בוראה מלידתה, שהרי אמרו רבי חנינא ורבי יוחנן בבראשית רבה (ל, ה) שבן ארבעים ושמונה שנה הכיר אברהם את בוראו, ובאותו עת נחשב שנוולד אברהם, כמו שאמרו במסכת יבמות (בדף כב ע"א) שגר שנתגייר נחשב כקטן שנוולד, אם כן ממאה שבעים וחמש שנותיו של אברהם (כה, ז) נחסרו אותם ארבעים ושמונה שנים בהם לא הכיר את בוראו, ונחשב כאילו הוא חי מאה עשרים ושבע שנים (-שכאשר נחסר ממאה שבעים וחמש שנותיו את אותם הארבעים ושמונה, נשאר בידיו מאה עשרים ושבע), ועל זה העיד הכתוב בשרה שכל מאה עשרים ושבע שנותיה בעולם שוים לטובה, ללמדנו שזכתה להכיר את בוראה מרגע לידתה, וכל שנותיה עלי אדמות שוים היו לטובה בהכרת הבורא ב"ה.

קרקע לכל ישראל

וַיִּשְׁקַל אֲבִרָהָם לְעֶפְרוֹן... אַרְבַּע מֵאוֹת שְׁקֵל כֶּסֶף (כג, טז). ביאר הפענח רזא (פ' חיי שרה) בשם רבי יהודה החסיד, שלכך קנה אברהם את קרקע מערת המכפלה בארבע מאות שקל כסף, בכדי שיהיה בה מקום 'אמה על אמה' לכל אחד משישים רבוא שבישראל, ש'אמה על אמה' הוא מקום עמידת אדם כמו שאמרו במסכת סוכה (בדף ז ע"ב). כי קרקע הנקנית בארבע מאות שקל כסף יש בה שישים רבוא של קרקע 'אמה על אמה', וכפי שלמדים אנו מחשבון מידת 'חצר המשכן' שהיתה ארכה

מאה אמה ורחבה חמישים אמה (שמות כז, יח), והם חמשה אלף פעמים אמה על אמה (-כחשבון מאה פעמים חמישים), ואמרו חז"ל במסכת עירובין (דף כג ע"ב) שמידת 'חצר המשכן' היא שיעור מידת קרקע של זריעת סאתיים (-ב' סאה), שכל סאה זרע תבואה נזרעת בקרקע של חמישים על חמישים אמה, והנה מידת קרקע של זריעת כור תבואה (-שלושים סאה), הנקראת 'בית כור', נפדית בעד **'חמישים שקל כסף'**, כמו שאמרה התורה (ויקרא כז, טז), וכמו שכתבה המשנה במסכת ערכין (ז, א), וקרקע כזו מידתה חמשה עשר פעמים כחצר המשכן, ויש בה שבעים וחמשה אלף פעמים מקום אמה על אמה (-שחמשה עשר פעמים ב' סאה כמידת 'חצר המשכן', עולה שלושים סאה כמידת 'בית כור', ואם ב'חצר המשכן' יש חמשה אלף פעמים מקום 'אמה על אמה', ב'בית כור' יש לעומת זאת שבעים וחמשה אלף פעמים מקום 'אמה על אמה'), וכפי חשבון זה, מידת קרקע מערת המכפלה שקנה אברהם מעפרון בעד **'ארבע מאות שקל כסף'** עולה שמונה פעמים כמידת 'בית כור', ויש בה שש מאות אלף פעמים מקום 'אמה על אמה', ונתכוין בזה אברהם שיהיה לכל אחד משישים רבוא שבישראל מקום 'אמה על אמה' במערת המכפלה.

נטילתה כנתינתה

והגר"א בספר קול אליהו (פ' חיי שרה, כא) ביאר בחשבון זה, שהיה הדבר עבור כבודה של שרה בהספדה והלווייתה. שהרי אמרו במסכת כתובות (בדף י"ז ע"א) שעבור כבוד המת שקרא ושנה בתורה ראוי שיבואו להספדו ועסקו בהלווייתו שישים רבוא, כי ראוי שתהיה נטילתה של תורה כנתינתה, שכשם שניתנה התורה במעמד שישים רבוא מישראל כן כאשר נסתלק תלמיד חכם וחסרה התורה וניטל כבודה ותפארתה ראוי שיעמדו שישים רבוא מישראל לכבודה של תורה. וזאת היתה מטרת אברהם שקנה עבור קבורת שרה את קרקע מערת המכפלה בארבע מאות שקל כסף, בכדי שיבואו להספדה והלווייתה שישים רבוא ויכבדוהו כראוי לה. ויש לרמז הדבר בלשון הכתוב (כג, י) **'ויען עפרון החיתי את אברהם באזני בני חת לכל באי שער עירו'**, שתיבות **'באי שער עירו'** עולים כמנין **'שישים רבוא'**, לרמז ששישים רבוא באו למעמד זה לכבודה של שרה.

לפניות והקדשות

מוקד טלפוני: 03-3765444

זמן בימים א' - ה' בין השעות 9:00-20:00

דוא"ל: contact@hayanuka.com

לקבלת הגליון במייל: gilyonot@hayanuka.com

יד' להועיל': בנק מזרחי טפחות | סניף 417 | מס' חשבון: 521025

זאלה יעמדו על הברכה

לעילוי נשמת:

גאולה בת דינה,

דוד ורות בני חנה,

ראו דוד דרור בן רונית,

אבי אברהם בן עליזה,

רוזט שושנה בת אסתר,

נחמן חוטה בן נעמי.

רבו תם	צאת שבת	כניסת שבת	זמני השבת
17:40	17:15	16:04	ירושלים:
17:46	17:13	16:22	בני ברק:
17:46	17:13	16:22	חיפה:
17:50	17:15	16:25	באר שבע:

תורת שלמה

מאמרים משיעוריו הענפים של רבנו שליט"א

"מבטן שאול שוועתי" חלק ב' (יונה ב, א)

דברות קודש במעמד הסיומים ביום ר"ח תמוז תשפ"א
בירושלים תובכ"א

א

הוא כמשתמש בשרביטו של המלך (וכתב החזקוני בהקדמת ספרו, שלכן קראו 'חזקוני', בכדי שכולם יזכרוהו ויזכרוהו בעת שילמדו בספרו. ויש כמה ספרים שיש להם מעלה יתרה לחזק האדם בלמדו בהם, ואחד מהם זה ספר 'קב הישר' של רבי צבי הירש מקוידנוב, וכתב רבי שבתאי בן רבי ישראל מקוידניץ בעל העבודת ישראל, שכל מאמר בזוהר שמזכיר הקב הישר יש בו מעלה לזיכור הנפש אלף ידות מאשר ילמד בזוהר עצמו).

א

וכל זה הוא פנימיות שלושת דברי הבורות המובאים במסכת נדה (בדף ע"ב) ששאלו אנשי אלכסנדריא את רבי יהושע בן חנינא, האחד הוא אם אשתו של לוט מטמאת בטומאת מות, וכן אם בן האשה השונמית מטמא כמות, וכן אם מתים כשיחיו יהיו צריכים הזאה שלישי ושביעי, והשיבם רבי יהושע שמת הוא שמטמא ואין נציב מלח מטמא, וכן שבן השונמית אינו מטמא, כי מת מטמא ואין חי מטמא, וכן לענין המתים שיחיו לעתיד לבוא, השיבם שכשיחיו נחכם להם (-נתיישב בדבר), ויש אומרים שהשיב להם על כך לכשיבוא משה רבנו עימם נברר עימו הענין. וקראה להם הגמרא 'דברי בורות' מפני שמי שלא יבין את פנימיות שאלותיהם יחשבו הם בעיניו כדברי בורות, וכשם שכאשר אין יודעים מפנימיות מה ששאלוהו סבי דבי אתונא לרבי יהושע בן חנינא במסכת בכורות (בדף ה"ב), שנראים הדברים לעין האדם כדברי בורות, וכגון מה ששאלוהו איפה הוא אמצע העולם, ואם יש קרן לחמור, ואם יש ערוגה מסכנינים, שכל אלו דברי הבאי הם ואי אפשר לפרשם ולהבינם כפשוטם.

אמנם פנימיות שלושת השאלות ששאלו אנשי אלכסנדריא לרבי יהושע בן חנינא הוא, האם יש גילוי לשפע אור התורה וחיות האלהות גם בכל הדברים והענינים שדינים חכמים בכל הדקדוק והעיון והחקירה שבדיני התורה, ואף בדברים וענינים שאין בהם נפקותא למעשה בהווה, והאם יש גילוי של אור התורה וחיות האלהות גם בעבר ובעתיד. שמה ששאלוהו מענין אשתו של לוט ובן השונמית מרמזים הם על גילוי שפע אור התורה וחיות האלהות גם במה שכבר 'עבר' ונעשה בעולם, ומה ששאלוהו על הזאת שלישי ושביעי בתחיית המתים מרמז על גילוי שפע אור התורה וחיות האלהות גם בכל מה ש'עתיד' להיות בעולם, ועל זה השיבם רבי יהושע את דיני התורה לאמיתתה, והראה להם בחכמתו איך שבדודאי גם בכל אשר 'עבר' ונעשה כבר בעולם יש גילוי לשפע אור התורה וחיות האלהות, ועל אשר 'עתיד' לבוא לעולם השיבם שכאשר יחיו המתים נתיישב בדבר, ולדעת היש אומרים השיבם שכאשר יבוא משה רבנו עמהם, שהשיבם בזה שלעתיד תגלה הדעת המתוקנת ויהיה גילוי לשפע אור התורה וחיות האלהות, ובעיקר על ידי משה רבנו שיאיר בנו אז את אור התורה בשפע כפול ומכופל, שבכל מה שפעק האדם בתורה כעת בגלות יזכה לעתיד להשיג מתוך כך דעת מתוקנת ואת שפע אור התורה וחיות האלהות הנגלה בכל דבר. ובזה רמז ולימד להם, שמה שאין רואים לגילוי אור התורה בכל דבר הוא מפני שנתקלקלה ונפגמה הדעת, אבל באמת בוודאי שיש גילוי גדול ועצום של אור תורתנו הקדושה בכל לימוד ועסק שבה, ואף בכל דבר שהוא מחוץ ללימוד וכותלי בית המדרש נגלה ונשפע אור התורה וחיות האלהות.

ב

והוא ענין השבח על העבר והצעקה על העתיד, שבכדי לבוא לתיקון הדעת וגילוי חיות ואור האלהות שבכל דבר שבעולם צריכים אנו להתגבר תמיד להודות ולשבח לה' ב"ה על כל אשר 'עבר' ונעשה כבר עימנו בעולם, ומאידיך לצעוק תמיד על ה'עתידי' לבוא, וכדברי הרמב"ם בהלכות ברכות (פ"ה הכ"ו), שהשבח וההודאה על העבר היא כנגד גילוי התורה בכל מה שנעשה כבר עד עתה בעולם, וכענין מה ששאלו אנשי אלכסנדריא מאשת לוט ובן האשה השונמית, שאשת לוט מרמזת על ענין השבח על העבר, כמו שאמרו במסכת ברכות (בדף נד"ב) ומובא בשולחן ערוך (באו"ח סי' ריה סעיף ה) שהרואה אותה צריך לברך ברכת השבח לה' ב"ה על שהציל את לוט 'ברוך זוכר את הצדיקים', וכן בן השונמית שהחיה אלישע מרמז על השבח על העבר, שברך אותה אלישע בן דן זה מתוך השבח וההודאה על גמולה הטוב עמדו, כמו שאמר לה אלישע (מלכים ב' ד' יג) "מה לעשות לך", שהיתה כוונתו לגלות ולפרסם את שבח האל ב"ה בכל אשר היטיב עמך בזכותה.

אמנם עתה באורך הגלות עד שנגאל אין השבח שלם כראוי, כי כעת מעורב הכל גם מחסד וגם מדין, וכענין אשת לוט שהרואה אותה מברך עליה גם 'דיין האמת' כמובא שם במסכת ברכות ובשולחן ערוך, וכענין בן השונמית שהיה בו גם דין וצער, כאשר הוא מת לפתע על ברכי אמו, ולכך דרך השבח וההודאה עתה הוא מתוך מסירות נפש, וכענין הכתוב 'זבח לאלהים תודה', שהוא זבח ומסירות נפש.

ומה ששאלוהו אנשי אלכסנדריא מענין תחיית המתים אם יזו עליהם בשלישי ושביעי, נרמז בזה מענין העזקה והשוועה מתוך הגלות על העתיד, וכדברי הרמב"ם שלעולם יצעק אדם על העתיד לבוא, כי צריכים אנו לצעוק על העתיד, שנצא וניגאל מעוני עדתנו המעכב בעדנו מהגאולה השלמה, ונזכה לתקן הדעת כראוי ולהיות ראויים לגאולה, ויהיה אז כל שפע גילוי האור האלהי מצד

החכמה האלהית היא ההבטה אל הסוף והתכלית של כל דבר שבעולם, שמטרת כל עניני העולם היא לגלות בהם ועל ידם את אור האלהות לעין כל, והוא ענין הציצית שנרמזה בדברי הגמרא במסכת ברכות (בדף יח ע"א) בענין הצדיקים שנקראים חיים במיתתם והרשעים שקרויים מתים גם בחייהם, וכמעשה שפתחה בו הגמרא שם מענין רבי חייה ורבי יונתן שהיו הולכים ובאים בבית הקברות, והיתה התכלת שבציציתו של רבי יונתן נגרת על הקברות, ואמר לו רבי חייה שיגביה ציציתו בכדי שלא יתמרמרו עליהם המתים שהנה למחר באים הם אצלנו ועכשיו מחרפים הם אותו על שאין בידינו לקיים את מצוות הציצית, ושאל אותו רבי יונתן, וכי יודעים המתים כל כך מהנעשה עם החיים ומעניני המצוות, והלא אמר קהלת (ט, ה) "כי החיים יודעים שימותו והמתים אינם יודעים מאומה, ואין עוד להם שכר כי נשכח זכרם", ועל זה השיבו רבי חייה שהצדיקים נקראים הם חיים גם במיתתם והרשעים קרויים מתים גם בחייהם. ומה שנתגלגל הדבר מתוך ענין מצוות הציצית הוא מפני שמרמזת מצוה זו על ענין ההסתכלות בתכלית העולה מכל עניני העולם תמיד, וכמו שכתב החינוך (במצוה שפו) בטעם מצווה זו, שאין לך דבר לזיכרון עולם כמו הנותן חותם המלך בכסותו אשר יכסה בה תמיד, וענינו וליבו עליו כל היום, שעל ידי הציצית יתנו הנבראים את הדעת להסתכל בתכלית ומטרת כל דבר, וירימו וישאו עיניהם לשמים לזעוק לה' על הגלות ולחפש ולדרוש אחר גילוי רחמנותו יתברך, כי מתוך הראיה וההבטה בציצית ובפתיל התכלת יסתכלו ויראו בכל דבר את התכלית והמטרה שלו, ויראו שיש לגילוי התורה בכל דבר.

ועיקר הדבר הוא מצד ריחוק המדרגה, שאף כאשר שרוי האדם במדרגה רחוקה לא ימנע עצמו מגילוי הרחמים שלה ה' ב"ה גם במקומו ועוצם ריחוקו, וידע שגם במקומו יכלו הוא להשיג להתבונן מהתכלית ולתקן את דעתו, אמנם מפני שנתרחק כל כך, אפשר שהוא כמעט בגדר מות, ולכן עיקר תיקונו הוא מתוך שיתבונן שאינו יודע דבר ואין בו דעת, ותהיה כל סמיכתו ומשענתו על הקדושים והצדיקים היודעים מדרך גילוי האלהות בעולם בכל מדרגה אשר תהיה, ומתוך התבוננות זו דוקא שיבטל ויכניע השקפת דעתו כליל יכול הוא לתקן דעתו ולצאת מאחיזת המיתה לאור החיים ולזכות לדעת מתוקנת בדבקות האמונה וחיות אור האלהות. והוא מה שאמר רבי חייה שנקראים הצדיקים חיים לעולם, ואף במיתתם, והרשעים לעומתם קרויים מתים אף בחייהם, לרמז שגם הרחוקים מאד שבאו בריחוקם עד לכלל מתים, גם להם במקומם יש אפשרות ויכולת להתבונן על התכלית ולתקן למדרגת הדעת, וגם במדרגתם יש גילוי של התורה, ובזה בא ולמדנו רבי יונתן ש'המתים אינם יודעים מאומה', היינו שלפי האמת אין ההתבוננות בתכלית ובגאולה שייכת למי שהוא בגדר 'מת', אלא שמתוך ההתבוננות שהוא אינו יודע מאומה, וכל סמיכתו ומשענתו היא על בני אדם השלמים שלא בענין הברכה ובדרך תיקון הדעת וההבטה על התכלית, בזה בא לכדי תיקון הדעת באמת, ויכול הוא לצאת מאחיזת צד המיתה לאור החיים והדבקות באור האלהות.

ג

וכן יש לרמז בדעות רב נחמן ורב יהודה במסכת מנחות (בדף לט ע"ב) גבי טלית מעשויה משאר מינים שאינם צמר או פשתים, שלדעת רבי יהודה חייבים מדרורייתא להטיל בה ציצית, ולדעת רב נחמן הוא מדרבנן, ועמדו רחבה ורבה כשיטת רבי יהודה, וכמותם פסק הרמ"א בשולחן ערוך (או"ח סי' ט סעיף א), וכדעת רש"י ורבנו תם (תוספות שם ד"ה רב נחמן) והרא"ש (הלכות קטנות הלכות ציצית סי' ח) שפסקו כדברי רב יהודה ורחבה ורבה שהם רבים, אבל דעת הר"ף (הלכות קטנות הלכות ציצית דף יד ע"א) והרמב"ם (ציצית פ"ג ה"ב) כדעת רב נחמן, וכן פסק השולחן ערוך (באו"ח סי' ט סעיף א). ויש לרמז בדעותיהם, שרב יהודה סבר שכל אחד בכל מדרגה שתהיה יכול הוא לעסוק בתכלית ולבקש על תיקון הדעת והגאולה, ולכל אחד מישראל יש פתח לצאת בכל רגע מצד המיתה לצד החיים, מתוך שידבוק וידרוש תמיד אחר תיקון הדעת וגילוי התורה בכל מקום ובכל פרט שבעולם. ורב נחמן סבר שעיקר תיקון הדעת על ההבטה על התכלית ודרך הגאולה הוא על ידי התבוננות בדרך והדעת של דרי מעלה, הם השלמים והקדושים שיש להם שכל זך ונעלה, שהם שיכולים לעלות ולהתעלות ולזכות למדרגות גדולות בהתבוננות בגדולת ה' בדעת שלם ומתוקן על הגאולה והנצחיות.

כי דרגות אנשי המעלה נרמזים בצמר ופשתים, שעל אף שיש בהם דין איסור שעטנז מחד, עם כל זה לצורך גבוה הותר השעטנז, וכבגדי כהונה שהיה האבנט מצמר ושאר הבגדים מפתן כמובא במסכת יומא (בדף יב ע"א), וכן בפרוכת המקדש שהיתה טוויה משש (פשתים) ותכלת (צמר) (שמות לו, לו ועוד), וכמו שכתב בקדוש זקנים ומבעלי התוספות (בדברים כג, א) שצמר איסור השעטנז הוא מופני שלא רצה הקב"ה שיעשו בניו דוגמתו, וכן כתב החזקוני (שם) שהוא מפני שהיו בגדי הכהונה משעטנז ולכן המשתמש בשעטנז הרי

שהתורה כולה היא גילוי רחמים גדולים על כל אחד מישראל, שאין יכולים
 אנו להבין בגדולת השי"ת בעוצם נפלאות התורה ובנשמות ישראל, והוא הלימוד
 והעסק שבתורה שחפץ בו האל ב"ה, שנחפש מה הוא יתברך רוצה מאיתנו, ובכל
 העסק בתורה יראה האדם בעיניו שדנים אנו בשיעור גילוי הרחמנות של ה'. כי
 ה' ב"ה דן ושופט תמיד את הנבראים, והוא מצד הנהגת מידת הדין, אמנם מתוך
 הנהגת מידת הדין כתיב 'רחמי על כל מעשיו', כי הרחמנות של ה' ב"ה מתפשטת
 כל כך בכל המקומות עד שהם רחמים ללא גבול ומידה, וכענין שלמדים ודנים
 חכמים במסכת ביצה (בדף ו ע"ב) בדין שחיטת אפרוח, שרבי אליעזר בן יעקב
 אוסר לשחטו אם עדיין לא נפקחו עיניו, וכך פסק הרא"ש (במסכת ביצה פ"א סי' ז),
 ודעת חכמים שהוא מותר מיד בשחיטה, וכך פסקו הרי"ף (חולין כב ע"ב) והרמב"ם
 בהלכות מאכלות אסורות (בפ"ג ה"ה) והשולחן ערוך ביורה דעה (בי"ד סי' טו סעיף
 א), ורואים אנו בזה שיש גילוי לתורה גם בדבר שהוא אינו נמצא בעולם כפירות
 הדקל וכאמור, וגם על דבר שנתחדש תמיד וכדין שחיטת אפרוח, שדנים חכמים
 בפרטים שונים בכל חלקי הבריאה מצד גילוי הרחמנות של האל ב"ה, מתוך שהיו
 דבקים בשרש במידת היראה ובמחשבה של הרחמים והרצון של הבורא ב"ה בכל
 אשר ברא בעולם, שרק מי שהוא ירא ה' באמת יכול הוא לדון על שחיטת אפרוח,
 בכדי לדון ולהבין עד היכן רחמנות ה' ברוך הוא, אם הוא יהיה מותר באכילה רק
 כאשר יפקחו עיניו, או שמא הוא יהיה מותר עד שלא נפקחו עיניו.

את שיעור דקדוק הדין וגילוי הרחמים פושטים ומגלים חכמים מתוך התורה,
 כאשר עסק הלימוד הוא בהתבוננות ובדעת שאין דבר שהוא חוץ לתורה, ובתוך
 כך עיקר עינינו נשואות לעתיד, שאז נחכם ויהיה גילוי של כל התורה ביתר שאת
 ויתר עז. כי המחשבה מיוקר התורה היא הרבה מעבר למה שיכולים הנבראים
 לסבור ולחשוב בדעתם, כי כל פרט וכל ענין בתורה וכל מימרא וכל דבר נעוץ
 שורשו ברומם של עולם, בדברים עצומים ונוראים שאי אפשר לתפסם ולבארם
 בשכל אנושי, כי אין מי שיהיה יכול לתפוס ולהכיל בעומק השכל והרעיון את
 ענין רצונו של ה' ב"ה שבכל דבר שהוא ברא בעולם, כי הכל נברא באותיות ודיני
 תורתיו הקדושה, ומתוך היראה הזו עמדו חכמים לדון בשיעור ומידת המשכת
 וגילוי הרחמנות של הבורא ב"ה.

ואת הדרך הזו בלימוד התורה לא השכילו והבינו אנשי אלכסנדריא, ועל זה
 השיבם רבי יהושע בן חנניא מעוצם גילוי אור התורה בכל מדרגה אשר יהיה, אם
 רק אוחז האדם בשבח על העבר והצעקה על העתיד, וכדברי הרמב"ם, שהוא
 ההתבוננות בעסק התורה על גילוי רחמי ה' ב"ה בכל מדרגה ומצב אשר יהיה.
 והוא ענין ההבטה על הציצית, שהיא למען נזכור תמיד מהו רצונו יתברך ממנו
 בכל עת, ונבוא לזכור את עוצם גילוי הרחמים של ה' ב"ה בכל מדרגה שתהיה.
 זוהי עיקר משמעות ענין המחשבה מה' ב"ה, שצריכים אנו לחפש מה הוא רוצה
 ומה חפצו יתברך בכל מקום ומדרגה בה נמצא האדם, וכך על ידי הציצית נושא
 ומרים האדם תמיד עיניו כמה שלמעלה ממנו בכדי לחפש ולהשיג רצונו יתברך
 במקומו ומדרגתו. והוא גם ענין התכלת שבציצית, הרומז לזכירת התכלית תמיד,
 שהיא גילוי התורה שתתגלה לעתיד, שמתוך שנזכור זאת תמיד נבוא לגלות את
 רצונו יתברך כפי שיעור התפשטות רחמי בכל מקום ומדרגה שבעולם. והכל הוא
 מצד חלק התורה של כל אחד מישראל, שבעסק התורה כראוי מתוך הדרשה
 והחיפוש אחר גילוי רחמי ה' ב"ה בכל אשר עשה בעולם, נגלה לאדם כל הדרך
 לגילוי רצונו, אך זהו דווקא כאשר קשורים אנו בתורה מתוך אמונה שהיא תמימה
 ושלימה, שיודעים אנו שאיננו יודעים מאומה ועדיין לא נגלה לנו בה דבר, וכל
 סמיכתנו ומשענתנו בה היא על הקדושים והיראים והשלמים שזכו לדעת שלמה
 בגילוי אור התורה וחיות האלהות.

נמצא שמתוך היראה, ומתוך סוד הציצית וההסתכלות בתכלית וביום האחרון
 באים אנו לחיפוש אחר רצונו של האל ב"ה ולגלות את רחמי בכל לימוד ובכל
 תיבה שבתורה, וזוכים אנו לראות איך שעל אף שתחילתו דין ויראה, סופו הוא
 חסד וטובה, וגם כעת יש בידינו הדרך לגלות מתוך עסק התורה את הרחמים
 של ה' ב"ה הדומים בעינינו כעת כנעלמים ונסתרים. וכסוד שאלותיהם של אנשי
 אלכסנדריא, שתחילתם היו בדברים שיש בהם דין, וכנציב המלח של אשת לוט
 ובן האשה השנומית, וסוף דבריהם הוא מצד החסד, בענין המתים שיחיו, והשיבם
 רבי יהושע בצד החסד שיתגלה לעתיד, שאז נחכם, כי יבוא משה רבנו עם המתים
 ויגלה הנפלאות שבתורה כפי חלקו של כל אחד מישראל שהיה גנוז וחתום בתורה
 ובכל דבר שבעולם, ויתגלו לעין כל הרחמים שהיו נדמים כנעלמים.

המשך יבוא בשבוע הבא אם ירצה ה'

ברכות הנהנין

בשולחן ערוך (או"ח סימן ה) מה צריך לכוון כשמזכיר שם ומלכות, עתיד הוא
 ליתן על כך את הדין ביותר, שמביא הדבר את האדם לידי גסות הטבע וגבהות
 הלב, ולכן יכוון אדם דעתו לפני שמברך לפני הוא עומד ומהי כוונת ברכתו.
 ג. רבנו הזכיר שהברכה היא מקור השפע של אדם, כלשון חז"ל במשנה (כלאים
 פ"ז מ"א) 'המברך את הגפן', שהכוונה מלשון השרשה ויניקה, כך הברכה
 שהאדם מברך היא מקור השפע שלו.

החסד הגמור, בלא עירוב דין וצער כלל. כי בזכות השוועה והצעקה על העתיד
 כראוי נגאל בגאולה השלמה ונזכה שיתגלה לנו שפע אור התורה וחיות האלהות
 שבכל דבר ודבר שבעולם, וכשם שעיקר מה שזכו ישראל מתוך השוועה במצרים
 הוא קבלת וגילוי התורה, כן לעתיד נזכה בגאולה השלמה לגילוי התורה באמת
 כראוי ללא כל חוצץ ומעכב, ויראו אז איך הכל הוא תורה ואין דבר חוץ ממנה,
 כי אז יתגלה כל נעלם שבתורה, כמו שכתב המהרש"ל בים של שלמה במסכת
 בבא קמא (פ"ב סי' ה) שכל מקום שסיימה אותו הגמרא בתיקו אין בידינו רשות
 להכריע בדבר עד שיבואו וישבו הסנהדרין וידונו בזה, וכענין שאמרו במשנה
 במסכת בבא מציעא (ד, ג) יהיה מונח עד שיבוא אליהו.

היינו שלעתיד לבוא יהיה לגילוי התורה בגילוי גדול ועצום מאד ונראה אז איך
 הכל הוא תורה ודברי אלהים חיים, וגם בדעות שלומדים אנו בעסק התורה והם
 אינם להלכה, הנה מלבד מה שמביא השולחן ערוך הדעות החולקות להועיל
 במקום ספק ספיקא או ספק דרבנן או בצרוף ענין אחר כנועד בכללי הפסיקה,
 מלבד זאת הביאו גם אותם מוסרי התורה שבכל דור, וכגון רבי הקדוש שסידר
 בכל סדר המשניות 'סתם משנה' כפי שהכריע בדעתו להלכה, אבל כנגד זה לא
 נמנע מלעביר גם את הדעות החולקות, וכענין שביאר הרשב"ם במסכת בבא
 בתרא (בדף קכ"ב ע"ב) את הכלל שאמרו במסכת יבמות (בדף מב ע"ב) שאם סתם
 רבי במשנה אחת כאילו דעה ולאחר מכן סידר באותה המסכת משנה אחרת בה
 שנה דעה זו במחלוקת, שאין הלכה כאותה משנה הנשנית בסתם, וביאר הרשב"ם
 שטעם מה שהביא זאת רבי בתחילה בדרך 'סתם' ולאחר מכן בדרך 'מחלוקת'
 הוא מפני שבתחילה ראה את דברי התנא וסתמן, ולאחר מכן חזר בו רבי והעמיד
 כנגדה דברי החולקים, ובכל זאת משנה הראשונה ששנה רבי לא זזה ממקומה,
 שעל אף שכאשר סידר דעה זו בשנית בדרך 'מחלוקת' גילה בזה רבי דעתו שאין
 הוא בא להכריע כאותה דעה, עם כל זה לא זזה אותה המשנה שסידר בתחילה
 כ'סתם' ממקומה, והוא בכדי לגלות שגם באופן שבתורה שאינו להלכה למעשה
 יש גם בזה לגילוי התורה באופן נעלם, שעל אף שכעת נדמית הלכה ודעה זו
 כדבר שאינו בעולם מאחר שאין בה גילוי למעשה, עם כל זה בוודאי גם בדעה
 והלכה זו יש לגילוי של שפע אור התורה וחיות האלהות, ויתגלה הדבר בגילוי
 התורה שיתגלה לעתיד לבוא על ידי משה רבנו.

ה

וכך בכל לימוד שאנו עוסקים ולומדים בתורה קונים אנו בזה כבר כעת את גילוי
 התורה שיתגלה לעתיד, וכרבי עקיבא שאמר במסכת יבמות (בדף צג ע"א) שמקנה
 אדם דבר שלא בא לעולם, וכמו שדנו שם בדין המוכר פירות דקל לחברו, שאמר
 רב הונא שיכול הוא לחזור בו מהמכר כל עוד לא באו הפירות לעולם, אבל משבאו
 הפירות לעולם אינו יכול לחזור בו מהמכר, ורב נחמן אמר שיכול הוא לחזור בו
 מהמכר אף משבאו הפירות לעולם, ומבין שניהם נמצא שבכל מה שעדיין אינו
 בעולם ויתגלה רק לעתיד יש בו משמעות של **קנין הפירות לעצמו** על דפני,
 אלא שנחלקו גם יחד לאז **למכור הפירות לאחר** ויחול המכר עד שהוא
 לא יהיה יכול לחזור בו מהמכר, ומכל מקום כאשר יצאו הפירות בוודאי יתוודע
 ששלו הם והיה לו בהם קנין אפילו עוד לפני שבאו לעולם.

וזאת היתה שאלת אנשי אלכסנדריא לרבי יהושע בענין המתים שיחיו, ששאלוהו
 אם יש לנו תורה בכל דבר שאינו בידינו כעת ואין בו לעת עתה גילוי של אור התורה
 למעשה, ועל זה השיבם רבי יהושע שלעתיד נחכם יותר ויותר בגילוי התורה, כי
 יבואו משה רבנו ואליהו הנביא ויגלו לכל אחד את חלקו בתורה, שהיה זה כזרע
 ופירות הדקל הטמונים בו באילן, וכך כפי זה הוא גילוי אור התורה במדרגתו וחלקו
 של כל אחד ואחד גם כעת, שעל אף שבמדרגתו הרחוקה נדמה חלקו שבתורה
 כענין נסתר ונעלם וכדבר שאינו בא לעולם, עם כל זה בוודאי גם כעת יש לו קנין
 בחלק התורה השייך לו, וכפי שיתגלה לעתיד שיראו שכלל אחד ואחד מישראל
 יש חלק נפלא ועצום בגילוי התורה, וכנאמר (משלי כג, כג) בעסק התורה 'אמת קנה
 ואל תמכור', שכל ידיעה ועסק שבתורה הוא קנין בהווה, ואפילו אם נדמה חלק
 תורתו כענין נעלם שלא שייך בו מכר, ומה שיתגלה הדבר לעתיד וכעת בגלות
 לא בא הדבר לכדי גילוי הוא מפני שכל אחד מישראל הוא סוד, ובכדי שיתגלה
 הסוד הזה צריך שתתגלה הדעת השלמה והמתוקנת ויתגלו הרחמים של ה' ב"ה
 בעולם כולו, שהוא גילוי אור התורה בכל המדרגות והמקומות כולם, ובזה תתגלה
 חלק התורה של אחד מישראל ולא תהיה עוד נעלמת ונסתרת.

עם סגולה

סגולות ועצות ייחודיות
 שנגלגטו מתוך שיעורי רבנו שליט"א

א. רבנו הזכיר בשם רבי יעקב אבוחצירא בספר גנוזי המלך (בסוף פרק כט) שברכות
 הנהנין ככוונה מתקנות את פגם הברית בשלמות כראוי, ולכן מי שרוצה לתקן
 את העוון הזה יזהר ללמוד הלכות ברכות ויקפיד לדקדק בברכות הנהנין.
 ב. רבנו הזכיר בשם השל"ה הקדוש (שער האותיות אות קפח) שכתב שאדם
 המברך ברכות הנהנין ואינו מכוון בשם השם כראוי, כפי המבואר

תפלה לשלמה

מתוך הספר "תפלה לשלמה" לרבנו שליט"א

פניני דרך

יסודות ואבני דרך מתורת מו"ר שליט"א

האם ניתן לענות לדברים שבקדושה בין תפילין של יד לשל ראש בתפילין דרבנו תם?

לאמר קודם לימוד הגמרא

רבנו של עולם, אבי אב הרחמן. בבאי עתה לפתח את הגמרא הקדושה, אנא המשיך עלי את קדושת כל הצדיקים שהיו מיזם בריאת העולם ועד עתה, ויסיעו בעדי נשמות כל התנאים והאמוראים המזכרים בספר הזה ומליצו טוב עבורי להתקרב אל האמת ולזכות לחיים טובים ומתקים, ובזכותם תבטל ממני כל חשכות צער ויסורים, ותמשיך עלי את אורם הגדול.

אנא רחמן, זכני להבין הגמרא, ותחדד שכלי ותישר לבבי, ותזכני להארת נשמתם של רש"י הקדוש, ובעלי התוספות, ואזכה להבין באמת פונת התנאים והאמוראים, והם יסיעו בעדי בלמוד הגמרא הקדושה. אנא המשיך עלי שמירה מארבעת המלאכים גבריאל מיכאל רפאל אוריאל שראשי תבותיהם עולים 'גמרא', והם ישמרו ויגנו בעדי מלמוד שלא לשמה, ואזכה ללמד תורה לשמה, ותהיה לי התורה לסם חיים ואנצל מסם המות.

אנא רחמן, בלח התלמוד העולה כמספר שם המרשעת [זיהר שלא לומר שמה: 'לילית'] זכני להנצל ממנה מעתה ועד עולם, ויסיעו לי המלאכים הקדושים לזכות לשמירה עליונה, ואזכה להכניע אתה על ידי התלמוד ועל ידי השם הקדוש 'עשי' העולה כמספר שמה, ובכח זה השם הצילני ממנה מעתה ועד עולם. וזכני ללמד התורה בקדושה וטהרה, ותושיעני בכל הצטרכותי, ותמתיק מעלי כל הדינים, ותמלא משאלות לבי לטובה ולברכה. אמן נצח סלה ועד.

כשנשאל רבנו אם יש להתיר לומר דברים שבקדושה בין הנחת תפילין של יד לשל ראש בתפילין דרבנו תם, הזכיר רבנו כי בדברי חז"ל במנחות דף ל"ו עמוד א' מבואר שהסח בין תפילין של יד תפילין של ראש, עבירה היא בידו, ופירש רש"י שזה דווקא כשסח ולא בירך על התפילין של ראש, שאז עבירה היא בידו שהניח תפילין של ראש ללא ברכה, כי אין ברכת תפילין של יד פוטרת את של ראש כשהפסיק באמצע בדיבור, ודייקו התוספות שם שמשמע מדבריו שאילו היה מברך גם על התפילין של ראש לא היתה עבירה בידו, ולדבריו אדם שהפסיק בדיבור בירך שוב על תפילין של ראש. אמנם אין לנהוג כן, כי לכאורה יש בזה איסור של גורם ברכה שאינה צריכה כמבואר בספר האשכול חלק ב' בדף פ"ז, ובפרט שלדעת חלק מהראשונים יש איסור בעצם ההפסקה בין תפילין של יד לתפילין של ראש משום היסח הדעת בתפילין של יד, וכמו שכתבו הר"ן על הרי"ף בראש השנה דף י"א עמוד א', והמאירי בסוטה דף מ"ד עמוד א', ולפי דבריהם לכאורה אסור להפסיק בין תפילין של יד לתפילין של ראש.

אך האגור בסימן ל"ח הביא בשם הרשב"א שפסק שמותר להפסיק ביניהם לדברים שבקדושה, ולדבריו אין בזה משום גורם ברכה שאינה צריכה, מכל מקום מרן השולחן ערוך בסימן כ"ה סעיף י' פסק כדעת הרא"ש בהלכות תפילין סימן ט"ו שכתב מפורש שגם לדברים שבקדושה אין להפסיק. וזה מאחר שסובר כדברי הראשונים הנזכרים. ומכל מקום אמר רבנו שבתפילין דרבנו תם שלא מברכים על תפילין של ראש, בוודאי שאין בהם איסור של ברכה שאינה צריכה, ובצירוף דעת הרא"ש הסובר שגם כשמברך על של ראש אין איסור ברכה שאינה צריכה, יש להקל במקום הצורך לומר דברים שבקדושה. ואף שלסברת הר"ן והמאירי יש בכך איסור של היסח הדעת בתפילין, מכל מקום כבר כתב מרן החיד"א בברכי יוסף סימן ל"א סעיף קטן ד', שגם לדעת המהרא"י בפסקיו סימן ק"ז הסובר שיש בדיבור היסח הדעת בתפילין, והביאו המגן אברהם בסימן כ"ה סעיף קטן י"ד, מכל מקום בדברים שבקדושה אין דין של היסח הדעת בתפילין, וכך דעת בעל התניא בשולחן ערוך הרב סימן כ"ה סעיף כ"ב, ואף שהאליה רבה בסימן כ"ה אות י"ד, והחיי אדם בכלל י"ג סעיף ה', כתבו שגם בדברים שבקדושה יש דין של היסח הדעת בתפילין, מכל מקום מאחר ולדעת הרא"ש גם כשמברך על תפילין של ראש אין איסור להפסיק ביניהם, לפיכך אפשר להקל בתפילין דרבנו תם להפסיק בדיבור בדברים שבקדושה, מפני שאין מברכים עליהם.

אדם השומע כמה קדישים על איזה מהם יענה?

רבנו הזכיר שכאשר יש שני בני אדם האומרים קדיש ושניהם מסיימים ביחד, יאמר העונה אמן אחד ויעלה לו לשני הקדישים, אך כשאין אומרי הקדיש מכוונים ומסיימים האחד אחר השני, וכן כשישנם עשרה האומרים קדיש וכל אחד מסיים בזמן אחר, על אף שלדעת האשל אברהם מבוטשאטש בסימן קכ"ד סעיף ו' כששומע כמה קדישים יענה על האחרון ויפטור את כל הקדישים שהיו לפני כן, מכל מקום להלכה יש לענות על שני קדישים, כי לדעת מרן החיד"א בברכי יוסף סימן נ"ו סעיף קטן א' כאשר אין אפשרות לענות על שני הקדישים חובה עליו לענות על הראשון תחילה, כי עליו חל החיוב לענות מיד בתחילה, ואם שומע אחר כך עוד קדיש יענה גם על שני, וכבר כתב כן להלכה בשאלות ותשובות הלכות קטנות חלק ב', וכך עיקר להלכה.

סיפור לשולחן שבת

סיפור פעם רבנו הגאון הינוקא שליט"א מעשה נורא המלמדנו מעוצם הזהירות בכבוד חכמים שלחישתן לחישתן שרף ועקיצתן עקיצת עקרב, שפעם היה דין ודברים לבעלי דפוס סלאוויטא עם בעלי דפוס אחר, שטענו בעלי דפוס סלאוויטא שלהם ניתנה מאת גדולי הדור זכות ההדפסה לסך שנים מסוים ואין רשות לבעלי הדפוס השני להוציא באותם שנים את כרכי הש"ס, ודעת הגאון רבי עקיבא אייגר היתה שאין בידם למנוע מבעלי הדפוס השני להוציא את כרכי הש"ס לאור, ובלהט המחלוקת לא נזהרו כל כך בעלי דפוס סלאוויטא וטענו שאין הגאון רבי עקיבא אייגר יודע הדברים לאמיתתם, ונצטער מכך מאון הגאון רבי עקיבא אייגר ופלט בצערו לפני ארון הקודש שלא ינקו מעוונם, וכך אכן אירע עמם, שהעלילה עליהם המלכות עלילת שוא ונשלכו למאסר קשה ואכזרי מאד על לא עוול בכפם, ולאחר שנצלו מהדין הקשה ויצאו לחפשי היו הולכים ממקום למקום ומספרים לכולם האמת שבא להם הכל על שלא נזהרו בכבודו של הגאון רבי עקיבא אייגר, וקבלו עליהם הדין באהבה, והיתה חרדת קודש אופפת את כל שומע דבריהם, לידע ולהיזהר עד מאד בכבודם של חכמים.